

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาความต้องการรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลแบบเจาะลึกโดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย

1. คนพิการทางการมองเห็น จำนวน 15 คน ผู้วิจัยได้รายชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากการสอบถามคนพิการทางการมองเห็นทั่วไป และผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางการมองเห็น ว่าคนพิการทางการมองเห็นท่านใดบ้าง ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จากการสอบถามดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้รายชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้คำตอบสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังรายชื่อ ดังนี้

1.1 นางสาวนงนาถ หุ่นสุวรรณ	แม่บ้าน
1.2 นายประจักษ์ มีธรรม	หมอนวดแผนโบราณ มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด
1.3 นายศักดิ์ธร อุบลวัฒน์	เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหนังสือเสียง มูลนิธิคนตาบอดไทย
1.4 นางสาวนงเยาว์ กาศลังกา	เจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษร ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อคนตาบอด
1.5 นายเอนก จันทร์จรัส	เจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษร ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อคนตาบอด
1.6 นายวิรัช ศรีตุลานนท์	ประธานสภาผู้ทรงคุณวุฒิ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
1.7 นางอรรอร่า ศรีบัวพันธุ์	เลขธิการมูลนิธิคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด
1.8 นายเพชรรัตน์ เดชวัชรา	ประธานมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด
1.9 นายมณฑิธร บุญตัน	นายกสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
1.10 นายกิติพงศ์ สุทธิ	ผู้อำนวยการสถาบันคนตาบอดแห่งชาติ- เพื่อการวิจัยและพัฒนา
1.11 ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.12 นายวีระแมน นิยมพล	อาจารย์วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
1.13 นายเอกชัย เจริญชัยมงคล	นักวิชาการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนส่งเสริมการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ
1.14 นายรักศักดิ์ ชัยรัฐจวนสกุล	หัวหน้าฝ่ายคอมพิวเตอร์ สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริม- การศึกษาเอกชน
1.15 นายจตุพล หนูทอง	ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลระบบสารสนเทศ- และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนตาบอด สถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา

2. ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ให้บริการหรือผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น จำนวน 5 คน จาก 5 หน่วยงาน โดยผู้วิจัยได้ คัดเลือกหน่วยงานที่จะเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานฯ จากการแนะนำของคนพิการทางการมองเห็น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คนพิการทางการมองเห็นได้เข้าไปใช้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการค้นหาหาข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ และจากการที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหน่วยงานที่มี ความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการ ทางการมองเห็น ดังรายชื่อ ดังนี้

2.1 นางสาวพรรณมา นรินทร์	หัวหน้าฝ่ายสื่อและเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง สังกัดกองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- 2.2 นางชนิดาภา เพ็ชรรัักษ์
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา-
เพื่อคนตาบอด
มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชินูปถัมภ์
- 2.3 นางวาสนา กรีบเมฆ
หัวหน้าฝ่ายผลิต
ห้องสมุดคนตาบอดแห่งชาติ
มูลนิธิของคนตาบอดไทย
- 2.4 นายสุเมธ เลิศอมรสิน
ผู้ช่วยนักวิจัย
ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี-
สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
สังกัดศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ
คอมพิวเตอร์แห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีแห่งชาติ
- 2.5 นางสาวกัลยา กมลวาทีน
เจ้าหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ศูนย์พัฒนาและฝึกอาชีพคนพิการ-
แห่งเอเชียและแปซิฟิก (ศพอ.)
สังกัดสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก-
เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง-
ของมนุษย์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีโครงสร้างคำถามแน่นอน ในลักษณะเดียวกันกับการตั้งคำถามในแบบสอบถาม ที่ระบุคำถามชัดเจน เรียงลำดับคำถามอย่างมีความต่อเนื่อง ประกอบด้วยคำถามที่ให้ตอบได้ตามความต้องการหรือคำถามปลายเปิด (Open-Ended) และคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงหรือคำถามปลายปิด (Close-Ended) โดยจะใช้ลักษณะคำถามปลายปิดกับเรื่องที่จะคาดคะเนคำตอบทั้งหมดได้

วิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยเริ่มด้วยการสำรวจเบื้องต้น (Exploratory) หรือ การศึกษาเบื้องต้น (preliminary study) เสียก่อน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสังเกต รวมทั้งศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณพิการทางการมองเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน และนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือหรือแบบสัมภาษณ์ให้สามารถกำหนดประเด็นคำถามและกลุ่มคำตอบได้อย่างครอบคลุม ตรงกับสภาพความเป็นจริง และได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด (ดังรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ในภาคผนวก ก)

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สร้างแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์กับคณพิการทางการมองเห็น โดยมีประเด็นคำถามสำคัญสำหรับใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพปัจจุบันของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์รู้จักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับคณพิการทางการมองเห็นหรือไม่

1.2 ผู้ให้สัมภาษณ์มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารรูปแบบใดบ้าง

1.3 ผู้ให้สัมภาษณ์มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรูปแบบใดบ้างที่มีใช้เป็นประจำ

1.4 ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรูปแบบใดบ้างอยู่เป็นประจำ

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

2.1 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในแต่ละรูปแบบ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 3 ความต้องการรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

3.1 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยในการค้นคว้าข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ด้านใดบ้างในการดำรงชีวิตในสังคม

3.2 ความต้องการรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำงาน และตรงกับความต้องการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการดำรงชีวิตในสังคม

3.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น

2. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์กับผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ให้บริการหรือผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น โดยมีประเด็นคำถามสำคัญสำหรับใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การให้บริการหรือผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น

โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

1.1 หน่วยงานได้ให้บริการหรือผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใดบ้างเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการหรือผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น

โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

2.1 หน่วยงานได้พบปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการหรือผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็นใดบ้าง

ส่วนที่ 3 การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น

โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

3.1 หน่วยงานได้พัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็นอย่างไร

3.2 ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคณพิการทางการเมืองอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม โดยจัดทำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วดำเนินการสัมภาษณ์ไปตามประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ วิธีการสัมภาษณ์ได้ปรับเปลี่ยนให้สะดวกต่อการดำเนินการในแต่ละกรณี โดยแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

1. การกำหนดเวลาและสถานที่ หรือจุดนัดหมายแล้วผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายไว้
2. การกำหนดเฉพาะเวลานัดหมาย โดยผู้วิจัยจะติดต่อไปทางโทรศัพท์ และขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

การสัมภาษณ์ตามรูปแบบ 2 วิธี ดังกล่าว ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ในการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเทปคาสเซ็ท จากนั้นจะนำเทปบันทึกการสัมภาษณ์มาเปิดซ้ำเพื่อถอดข้อความ แล้วบันทึกเป็นตัวหนังสือโดยบันทึกในลักษณะของการสรุปสาระสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เป็นกรอบ เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะทำการถอดคำสนทนาจากเทปบันทึกเสียงที่บันทึกไว้ในระหว่างการสัมภาษณ์ทุกครั้ง จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้อิงทั้งหมดมาตีความในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา